

UZASADNIENIE

Decyzją z dnia 17 października 2019 r. Zakład Ubezpieczeń Społecznych I Oddział w Ł. na podstawie art. 136 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS odmówił E. Z. wypłaty niezrealizowanego po zmarłym H. G. świadczenia. W uzasadnieniu organ rentowy wskazał, iż art.136 ustawy o emeryturach i rentach z FUS wprowadza wymóg udokumentowania daty śmierci świadczeniobiorcy jako przesłanki do ustalenia okresu, za który świadczenia niezrealizowane ma być wypłacone, zaś w przedłożonym przez wnioskodawczynię akcie zgonu widnieje jedynie data znalezienia zwłok, w związku z czym organ rentowy nie może samodzielnie dokonać ustalenia daty zgonu, przez co brak jest podstaw do wypłaty niezrealizowanego świadczenia. /decyzja k. 238 akt ZUS/

W dniu 5 listopada 2019 r. E. Z. odwołała się od powyższej decyzji. W uzasadnieniu wskazała, że opiekowała się zmarłym ojcem , a także przyczyniała się do jego utrzymania, tym samym powinna uzyskać niezrealizowane świadczenie po zmarłym H. G.. /odwołanie k.3/

Odpowiadając na odwołanie pismem z dnia 4 grudnia 2019 r. pełnomocnik organu rentowego wniósł o jego oddalenie, podtrzymując argumentację przytoczoną w uzasadnieniu zaskarżonej decyzji. /odpowiedź na odwołanie k.4/

Sąd Okręgowy ustalił następujący stan faktyczny:

Zmarły H. G., urodzony (...) był uprawniony do emerytury. Termin płatności świadczenia organ rentowy ustalił na 25 dzień każdego miesiąca. /okoliczność bezsporna/

W dniu 6 września 2019 r. o godzinie 8:48 w miejscowości G. znaleziono zwłoki H. G.. /odpis skrócony aktu zgonu k.12/

Akt ten został sporządzony w oparciu o kartę zgonu z dnia 6 września 2019 r., w której nie wskazano daty zgonu, a jako datę i godzinę znalezienia zwłok w miejscowości G. podano datę 6 września 2019 r., godzina 8:48. W karcie zgonu wskazano, że zgon H. G. nastąpił nagle, bez udziału osób trzecich. Dokument ten został sporządzony przez lekarza M. Z.. /karta zgonu k.11 - 11 odwrót/

Wnioskodawczyni E. Z. jest córką H. G.. /odpis skrócony aktu urodzenia k.13/

W dniu 25 września 2019 r. E. Z. złożyła wniosek o przyznanie jej niezrealizowanego świadczenia po zmarłym H. G.. /wniosek k.233 - 234 akt ZUS/

Sąd Okręgowy ustalił powyższy stan faktyczny na podstawie dokumentów znajdujących się w aktach organu rentowego oraz zgromadzonych w aktach sprawy, niebudzących wątpliwości sądu.

Sąd Okręgowy zważył, co następuje:

Odwołanie jest zasadne.

Z treści art. 136 ust. 1 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z Funduszu Ubezpieczeń Społecznych (t.j. Dz.U. z 2020 r., poz. 53) wynika, że w razie śmierci osoby, która zgłosiła wniosek o świadczenie określone ustawą, świadczenie należne jej do dnia śmierci wypłaca się małżonkowi, dzieciom, z którymi osoba ta prowadziła wspólne gospodarstwo domowe, a w razie ich braku – małżonkowi i dzieciom, z którymi osoba ta nie prowadziła wspólnego gospodarstwa domowego, a w razie ich braku innym członkom rodziny uprawnionym do renty rodzinnej, lub na którym utrzymaniu pozostawała ta osoba.

Przepis art.136 ust.3 stanowi z kolei, że roszczenia o wypłatę świadczeń, o których mowa w ust. 1, wygasają po upływie 12 miesięcy od dnia śmierci osoby, której świadczenia przysługiwały, chyba że przed upływem tego okresu zgłoszony zostanie wniosek o dalsze prowadzenie postępowania.

W ocenie Sądu zebrany w sprawie materiał dowodowy pozwolił na ustalenie, iż data zgonu była tożsama z wynikającą z dokumentów datą znalezienia zwłok. Ustalenia w tym zakresie Sąd poczynił na podstawie zgromadzonej dokumentacji. Organ rentowy nie zgłosił wniosków dowodowych mających na celu wykazanie okoliczności przeciwnych.

W ocenie Sądu brak jest powodów, aby przyjmować, iż do zgonu H. G. doszło w innej dacie niż data znalezienia jego zwłok, tym bardziej, iż wystawiający kartę zgonu lekarz wskazał, że zgon H. G. nastąpił nagle. Zważywszy również na wiek zmarłego, nie sposób przyjąć, aby zgon H. G. nastąpił w innej dacie niż wskazana data ujawnienia jego zwłok.

W ocenie Sądu zostało zatem wykazane, że zgon nastąpił w dniu 6 września 2019 r., a brak zapisu o tym w akcie zgonu nie pozbawia wnioskodawczyni ustalenia daty zgonu w związku z ubieganiem się o świadczenie z ubezpieczenia społecznego, uwarunkowanego tym ustaleniem.

Niezależnie od powyższego, wskazać należy, że podstawę materialnoprawną podjętych w niniejszej sprawie rozstrzygnięć stanowią nadto przepisy ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. - Prawo o aktach stanu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 463) w brzmieniu obowiązującym na dzień wydania zaskarżonej decyzji.

Zgodnie z art. 37 ust. 1 powołanej ustawy akt stanu cywilnego, który nie zawiera wszystkich wymaganych danych, uzupełnia kierownik urzędu stanu cywilnego, który go sporządził, na podstawie innych aktów stanu cywilnego, akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego prowadzonych dla tego aktu i innych dokumentów mających wpływ na stan cywilny.

Uzupełnienia aktu stanu cywilnego dokonuje się z urzędu, na wniosek osoby, której ten akt dotyczy, lub jej przedstawiciela ustawowego, na wniosek osoby mającej w tym interes prawny lub prokuratora, w formie czynności materialno-technicznej (art. 37 ust. 3).

Do wniosku o uzupełnienie aktu stanu cywilnego załącza się dokumenty, o których mowa w ust. 2 (art. 37 ust. 6).

Wnosząc o uzupełnienie aktu stanu cywilnego na podstawie materiałów archiwalnych, do wniosku należy załączyć uwierzytelniony odpis lub wypis, lub uwierzytelnioną przez właściwy organ reprodukcję tych materiałów (art. 37 ust. 7).

Kierownik urzędu stanu cywilnego, dokonując uzupełnienia, wydaje wnioskodawcy odpis zupełny uzupełnionego aktu stanu cywilnego (art. 37 ust. 8).

Zgodnie z art. 92 ust. 1 powyższej ustawy akt zgonu sporządza się w dniu, w którym dokonano zgłoszenia zgonu, a jeżeli zgłoszenie zgonu nastąpiło w sposób określony w art. 17 - w następnym dniu roboczym po dniu zgłoszenia zgonu.

Zgodnie zaś z ust. 2 art. 92 powołanej ustawy, akt zgonu sporządza się na podstawie karty zgonu oraz protokołu zgłoszenia zgonu.

W tym zakresie, ustawodawca nie dał zatem kierownikowi USC możliwości uwzględnienia przy rejestracji zgonu innych dokumentów niż wyżej wymienione, dlatego też kierownik USC w Z. zobligowany był sporządzić przedmiotowy akt zgonu zawierający dane wynikające z przyjętego zgłoszenia i karty zgonu.

Stosownie zaś do treści art. 38 ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego uzupełnienia aktu zgonu dokonuje sąd w postępowaniu nieprocesowym, na wniosek osoby zainteresowanej lub prokuratora, jeżeli akt zgonu nie zawiera daty lub godziny zgonu, a dane te nie wynikają z akt zbiorowych rejestracji stanu cywilnego stanowiących podstawę

sporządzenia aktu zgonu. Odmowa dokonania czynności z zakresu rejestracji stanu cywilnego następuje w formie decyzji administracyjnej (art. 2 ust. 6 ww. ustawy).

Na podstawie art. 38 cytowanej ustawy uzupełnienie aktu zgonu powierzono sądom powszechnym, jeżeli akt ten nie zawiera daty lub godziny zgonu i jeżeli dane te nie wynikają z akt zbiorowych, stanowiących podstawę sporządzenia aktu zgonu. Uzupełnienia aktu zgonu o datę lub godzinę zgonu dokonuje sąd rejonowy w postępowaniu nieprocesowym. Orzeczenia sądu w postępowaniu nieprocesowym zapadają w formie postanowień, chyba że przepis szczególny stanowi inaczej. Od postanowień sądu I instancji orzekających, co do istoty sprawy przysługuje apelacja.

Niesłuszne jest zatem twierdzenie organu rentowego, że otrzymawszy niepełny akt zgonu w zakresie braku oznaczenia daty i miejsca zgonu, brak było podstaw do wypłaty na rzecz odwołującej niezrealizowanego świadczenia po jej ojcu - H. G..

Wskazać bowiem należy, że obowiązujące przepisy prawne nie przewidują postępowania o uzupełnienie karty zgonu. Co istotniejsze, z przepisu art. 94 ust. 2 pkt. 2 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. - Prawo o aktach stanu cywilnego (t.j. Dz. U. z 2020 r., poz. 463) wynika, że protokół zgłoszenia zgonu powinien zawierać datę, godzinę oraz miejsce zgonu albo jeżeli nie są znane - datę, godzinę oraz miejsce znalezienia zwłok.

Również zgodnie ze wzorem karty zgonu, określonym w Rozporządzeniu Ministra Zdrowia z dnia 11 lutego 2015 r. w sprawie wzoru karty zgonu (t.j. Dz. U. z 2019 r., poz. 1085), wydanego na podstawie art. 144 ust. 7 ustawy z dnia 28 listopada 2014 r. - Prawo o aktach stanu cywilnego, podaje się datę i godzinę zgonu albo datę i godzinę znalezienia zwłok. Skoro zatem akt zgonu sporządza się na podstawie karty zgonu i/lub protokołu zgonu, które - zgodnie z powołanymi przepisami - zawierały datę znalezienia zwłok, to akt zgonu nie mógł zawierać daty zgonu.

Ponadto, zgodnie z art. 95 ust. 1 pkt. 4 powołanej ustawy, akt zgonu może zawierać datę zgonu albo jeżeli nie są znane - datę znalezienia zwłok.

Wychodząc bowiem naprzeciw potrzebie usunięcia ułomnych dotychczasowych przepisów ustawy – Prawo o aktach stanu cywilnego, sugerujących w swym literalnym brzmieniu alternatywę wpisywania do aktu zgonu daty, godziny i miejsca zgonu bądź daty, godziny i miejsca znalezienia zwłok, wprowadzono regulę, że treść aktu zgonu obejmuje datę, godzinę oraz miejsce zdarzenia, zaś ulokowanie w akcie zgonu informacji identyfikujących czas i miejsce ujawnienia zwłok miało rangę wyjątku i dopuszczalne było tylko i wyłącznie wtedy, gdy nie są znane dane, umiejscawiające zgon w czasoprzestrzeni. Powyższa formuła oznacza, że względny obowiązek zamieszczenia w akcie zgonu danych, dotyczących znalezienia zwłok, będzie aktywowany się jedynie wówczas, gdy niemożliwe będzie ustalenie daty, godziny i miejsca śmierci osoby zmarłej. Za potrzebą takiej modyfikacji przemawia zresztą tak cel rejestrowania przez organy administracji publicznej zdarzeń wpływających na stan cywilny osób, jak i doniosłość informacji odnośnie do daty, godziny, miejsca zgonu, przypisywanej jej m.in. w sferze prawa spadkowego.

Taka też sytuacja ma miejsce w rozpoznawanej sprawie. Niesłusznym jest stanowisko Zakładu Ubezpieczeń Społecznych, iż brak wskazania w odpisie skróconym aktu zgonu zmarłej - daty i godziny zgonu, a wskazanie wyłącznie daty, godziny oraz miejsca znalezienia zwłok, uniemożliwia przyznania na rzecz odwołującej prawa do niezrealizowanego świadczenia po zmarłym ojcu.

Jak wynika bowiem z dokumentów, na których Sąd oparł swe ustalenia, karta zgonu H. G. zawierała datę, godzinę oraz miejsce znalezienia zwłok. Takie informacje były wystarczające do sporządzenia aktu zgonu przez kierownika właściwego USC. W akcie zgonu również zamieszczono wpis o dacie, godzinie i miejscu znalezienia zwłok. Przepisy ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego nie przewidują postępowania o uzupełnienie karty zgonu. Wobec tego stwierdzić należy, że akt zgonu H. G. sporządzono prawidłowo.

Sąd Okręgowy, rozpoznający przedmiotową sprawę oparł się w tym zakresie na zasadzie domniemania życia. Zgodnie bowiem z tą zasadą, dopóki nie zostaną znalezione zwłoki osoby zaginionej albo nie zapadnie postanowienie o uznaniu osoby za zmarłą, osobę taką uważa się za żywą, także na gruncie prawa ubezpieczeń społecznych (por. wyrok SN z

dnia 24 stycznia 2001 r., II UKN 195/00, Legalis nr 54396, wyrok SA w Gdańsku z dnia 17 kwietnia 2019 r., III AUa 1620/18, opubl. Legalis nr 2237275).

Skoro prawo do emerytury przysługiwało H. G. do dnia śmierci, to zgodnie z zasadą domniemania życia należy uznać, że emerytura należała się jej co najmniej do dnia oznaczonego w akcie zgonu jako data znalezienia zwłok. Sąd Okręgowy podziela pogląd wyrażony w wyroku Sądu Apelacyjnego w Białymstoku z dnia 21 lutego 2018 r. (III AUa 824/17, Legalis nr 1763808), iż w sytuacji niewskazania w akcie zgonu daty śmierci przyjąć należy, że pewną, najpóźniejszą datą śmierci jest dzień znalezienia zwłok. W przeciwnym wypadku uprawnieni nigdy nie mogliby skorzystać z prawa do wypłaty niezrealizowanego świadczenia. Taka interpretacja art. 136 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS byłaby sprzeczna z konstytucyjną gwarancją prawa obywatela do przyznanych mu świadczeń z zabezpieczenia społecznego (art. 6 ust. 1 Konstytucji) i w niedopuszczalny sposób ograniczałaby uprawnienia członków rodziny zagwarantowane w art. 136 ust. 1 ustawy o emeryturach i rentach z FUS (por. także wyrok SA w Łodzi z dnia 16 stycznia 2019 r., III AUa 639/18 wyrok SA w Gdańsku z dnia 17 kwietnia 2019 r., III AUa 1620/18, opubl. Legalis nr 2237275).

Co prawda zasada domniemania życia może być obalona, a organ rentowy jako strona zainteresowana może wystąpić o uzupełnienie aktu zgonu w zakresie daty zgonu w trybie art. 38 ustawy Prawo o aktach stanu cywilnego przez sąd w postępowaniu nieprocesowym, jednakże w niniejszej sprawie pozwany z takim wnioskiem nie wystąpił i nie naprowadził żadnych okoliczności, które mogłyby świadczyć o tym, że zgon ojca wnioskodawczyni nastąpił znacznie wcześniej. Sąd Okręgowy także nie dostrzega okoliczności, które mogłyby rodzić wątpliwości w zakresie okresu pomiędzy datą i godziną zgonu denata a datą i godziną znalezienia zwłok.

W niniejszej sprawie, niewątpliwie w rubrykach dotyczących daty i godziny zgonu nie zostały wpisane żadne dane, natomiast wskazana została data znalezienia zwłok, tj. dzień 6 września 2019 r. Karta zgonu, na podstawie której został następnie sporządzony odpis skrócony aktu zgonu, zawierała bowiem tylko takie dane. W tym przypadku brak jest więc podstaw do uzupełnienia aktu zgonu o datę zgonu, która w niniejszej sprawie jest tożsama z datą znalezienia zwłok, wpisaną przez lekarza, który sporządził kartę zgonu zmarłego H. G..

Wobec powyższego, organ rentowy bezzasadnie odmówił wnioskodawczyni prawa do wypłaty niezrealizowanego świadczenia, gdyż zdaniem Sądu odwołująca wykazała, że spełnia przesłanki z art. 136 ustawy z dnia 17 grudnia 1998 r. o emeryturach i rentach z FUS i tym samym należało przyznać jej prawo do wypłaty niezrealizowanego świadczenia.

Mając powyższe na uwadze, na podstawie art. 477¹⁴ § 2 k.p.c., Sąd Okręgowy zmienił zaskarżoną decyzję organu rentowego i przyznał E. Z. prawo do wypłaty niezrealizowanego do dnia 6 września 2019 r. świadczenia po zmarłym H. G..

S.B.